

ANDRUSHCHENKO T. V., KOVCHYNA I. M., STOIAN T. A., PANCHENKO M. V., PASICHNICHENKO S. V. Actual problems of forming competences for students – future specialists in international relations.

The modern international relations of Ukraine with other states require the specialists of new generation. The article deals with the actual problems of preparing future specialists in international relations at the Pedagogical University. In the context of the investigated issue, the term “competence” and its significance for structuring students’ professional training are analyzed. The author’s definition of the concept “competence” is given in accordance with specifics of students’ training in the field of international relations at higher pedagogical educational institutions. The normative and selective disciplines of bachelors of the specialty “International relations, public communications and regional studios” training curriculum are characterized from the point of view of students’ relevant competencies formation. Students must own information from international relations, public communications and regional studios, on the basis of which to form knowledge and ability and use the formed knowledge in practical activity, applying skills, purchased during productive practice and experience, got in the process of professional productive practice with tearing away from studies.

Keywords: *competencies, students, specialists in international relations, educational disciplines, professional training, pedagogical university.*

УДК 378.016:81'38:[378.011.3-051:811.161.2+821.161.2

Бабенко В. В.

РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ СТИЛІСТИКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ

У статті обґрунтовано теоретичні засади реалізації компетентнісного підходу в процесі навчання стилістики майбутніх учителів української мови і літератури у результаті ретроспективного аналізу психологічних, педагогічних та лінгводидактичних джерел. З’ясовано, що результатом упровадження компетентнісного підходу має бути сформованість у майбутніх учителів української мови і літератури низки компетентностей, пріоритетною з-поміж яких визначено комунікативну, що потлумачено як складно організоване, внутрішньо суперечливе поєднання комунікативних знань і вмінь, що відображають цілі та результати здійснюваної суб’єктом спілкування комунікативної діяльності; здатність особистості орієнтуватися в ситуаціях спілкування, вільно володіти вербальними і невербальними засобами спілкування, засновану на знаннях і чуттєвому досвіді; систему внутрішніх ресурсів ефективної взаємодії: позицій, спілкування, ролей, стереотипів, установок, знань, умінь навичок; як інтегративне особистісне утворення, що виявляється у процесі комунікації як здатність актуалізувати та застосовувати отриманий досвід комунікативної діяльності та індивідуально-психологічні якості особистості для досягнення комунікативної мети; як сукупність знань про спілкування в різноманітних умовах й обставинах із різними комунікантами, а також знання вербальних і невербальних засобів взаємодії, умінь та навичок що ефективного застосування їх у конкретній ситуації спілкування. Установлено, що навчання студентів-філологів має спрямовуватися на те, щоб сформувати мовну особистість, яка вільно володіє засобами української мови, уміє орієнтуватися в потоці різноманітної інформації, аргументовано, переконливо, у доскональній і доступній формі висловлює власні

думки, дотримується правил мовленнєвого етикету. Вища школа має формувати компетентного вчителя-словесника, який володіє низкою загальних та комунікативних компетенцій. Відтак постає необхідність надання пріоритету компетентнісному підходу до формування мовної особистості студента-філолога. Реалізацію компетентнісного підходу в процесі навчання стилістики української мови доцільно здійснювати з урахуванням засадничих положень стилістики тексту, функційної стилістики, практичної стилістики, зіставної стилістики, експресивної стилістики та принципу текстоцентризму.

Ключові слова: комунікативна компетентність, компетентнісний підхід, навчання стилістики української мови, принцип текстоцентризму.

У контексті нової парадигми національної освіти XXI століття, головними аспектами якої є забезпечення пріоритету української мови як державної, вищий педагогічний навчальний заклад покликаний сприяти формуванню культури мовлення майбутніх учителів-словесників. Це зумовлює потребу оптимізації підготовки майбутніх учителів української мови та літератури на засадах компетентнісного підходу. Докорінні зміни в методології української освіти активізували дослідження, присвячені вивченню професійної компетентності та пошуку ефективних шляхів формування її.

Аналіз спеціальної літератури (З. Бакум, Н. Голуб, О. Горошкіна, М. Греб, О. Караман, С. Караман, К. Климова, О. Копусь, О. Кучерук, Л. Овсієнко, С. Омельчук, М. Пентилюк та ін.) дає змогу констатувати, що компетентнісний підхід має загальнодидактичну спрямованість, оскільки орієнтований на подолання розриву між здобутими знаннями, набутими уміннями й навичками студентів та практичною діяльністю, якою передбачено вирішення професійних і життєвих завдань.

Мета статті полягає в обґрунтуванні теоретичних засад реалізації компетентнісного підходу в процесі навчання стилістики майбутніх учителів української мови і літератури.

Спостереження за освітнім процесом у педагогічному виші переконує, що компетентнісний підхід нині активно реалізується в навчанні мови, оскільки саме мова є продуктивним засобом досягнення успішності. На думку авторів "Практикуму з методики навчання мовознавчих дисциплін у вищій школі", означений підхід змінює мету і вектор змісту освіти від транслявання знань і вмінь предметного змісту до виховання розвиненої особистості зі сформованими життєвими і професійними компетентностями. Упровадження компетентнісного підходу в освітній процес вишу передбачає інтеграцію змісту навчальних курсів, зокрема сучасної української мови й методики навчання української мови, стилістики, риторики тощо, у яких предметні галузі співвідносяться з різними видами компетентностей (фонетичної, граматичної, стилістичної тощо). Компетентнісний підхід ґрунтується на міждисциплінарних, інтегрованих вимогах до освітнього процесу [10, с. 24-25].

Результатом упровадження компетентнісного підходу має бути сформованість у майбутніх учителів української мови і літератури низки

компетентностей, пріоритетною з-поміж яких вважаємо комунікативну з огляду на те, що означена компетентність, за влучним визначенням Л. Мамчур, є виробленою й розвинутою здатністю людини налагоджувати і підтримувати необхідні контакти в суспільному спілкуванні; сукупністю знань, умінь і навичок щодо використання вербальних і невербальних засобів для адекватного сприйняття й відображення дійсності в різноманітних комунікативних ситуаціях; системою набутого досвіду комунікативного спілкування [7, с. 57].

Як свідчить аналіз наукової літератури, комунікативна компетентність – це міждисциплінарна категорія, оскільки є предметом дослідження психологів, лінгвістів, педагогів, лінгводидактів.

У психологічних розвідках формування комунікативної компетентності особистості стало предметом дослідження сучасних науковців. О. Корніяка розглядає комунікативну компетентність як складно організоване, внутрішньо суперечливе поєднання комунікативних знань і вмінь, що відображають цілі та результати здійснюваної суб'єктом спілкування комунікативної діяльності [6, с. 545]. Перспективним вважаємо твердження дослідниці, що розвинена комунікативна компетентність – це запорука комунікативної ефективності і психологічної комфортності міжособистісної взаємодії в суспільстві [6, с. 545]. Ю. Ємельянов тлумачить комунікативну компетентність як здатність особистості орієнтуватися в ситуаціях спілкування, вільно володіти вербальними і невербальними засобами спілкування, засновану на знаннях і чуттєвому досвіді. Цінним вважаємо висновок автора, що ця здатність передбачає соціально-психологічне навчання, тобто подальшу можливість системного цілеспрямованого навчання продуктивно спілкуватися [4]. На думку дослідника, основними чинниками, що детермінують розвиток комунікативної компетентності, є життєвий досвід людини, її загальна ерудиція, мистецтво, спеціальні наукові методи [4]. Це зумовлює організацію навчання з урахуванням суб'єктного комунікативного досвіду студентів.

У контексті нашого дослідження враховано й висновки І. Черезової про те, що комунікативна компетентність є системою внутрішніх ресурсів ефективної взаємодії: позицій, спілкування, ролей, стереотипів, установок, знань, умінь навичок; сучасний стан суспільних процесів дає змогу констатувати той факт, що природне формування комунікативної компетентності не відповідає вимогам соціальної дійсності. Означену проблему, за твердженням І. Черезової, можна вирішити шляхом цілеспрямованого формування комунікативної компетентності в процесі соціально-психологічного тренінгу [13, с. 105]. З цього випливає, що освітній процес вишу має значні можливості для формування комунікативної компетентності студентів. Відтак важливо створити відповідні умови, які забезпечували б ефективне формування означеної компетентності.

Педагоги (С. Скворцова, Ю. Вторнікова) розглядають комунікативну

компетентність як інтегративне особистісне утворення, що виявляється у процесі комунікації як здатність актуалізувати та застосовувати отриманий досвід комунікативної діяльності та індивідуально-психологічні якості особистості для досягнення комунікативної мети [12, с. 22]. Г. Васьківська вважає, що комунікативна компетентність характеризується низкою здатностей людини, що виявляються у швидкості, глибині й міцності оволодіння засобами і прийомами мовленнєвої діяльності, а саме: уміння слухати, сприймати і відтворювати (усно й письмово) інформацію; вести діалог; брати участь у дискусіях; вести перемовини; переконувати і відстоювати свої погляди [1].

В українській лінгводидактиці теж немає одностайності у визначенні означеного феномену. Так, Л. Мамчур визначає комунікативну компетентність як сукупність знань про спілкування в різноманітних умовах й обставинах із різними комунікантами, а також знання вербальних і невербальних засобів взаємодії, умінь та навичок ефективного застосування їх у конкретній ситуації спілкування. Комунікативна компетентність виявляється в уміннях особистості використовувати мову в конкретній ситуації спілкування [7, с. 14]. На думку Н. Голуб, “комунікативна компетентність належить до ключових, тобто таких, що мають особливе значення у житті людини, тому її формуванню варто приділяти ретельну увагу” [2, с. 221]. Дослідниця розглядає ключову комунікативну компетентність як особистий досвід (практику) взаємодії з людьми в процесі вирішення типових для віку комунікативних завдань в інших (поза межами навчання) суспільних сферах, що сприяє успішному поетапному входженню учня в соціум і формуванню готовності його до повноцінного функціонування в суспільстві. Предметну комунікативну компетентність визначає як досвід (здатність) мовця успішно застосовувати здобуті знання мови, набуті мовленнєві вміння й навички в різноманітних комунікативних ситуаціях у процесі навчання української мови [Там само, с. 221].

Попри різноманітність визначень, усі дослідники суголосні в тому, що комунікативна компетентність є неоднорідним складним поняттям, з-поміж компонентів якого виокремлюють такі, як: орієнтованість у різноманітних ситуаціях спілкування; здатність ефективно взаємодіяти з оточенням за постійної зміни психічних станів, міжособистісних відносин; готовність і вміння контактувати з людьми; знання, вміння й навички конструктивного спілкування; внутрішні засоби регуляції комунікативних дій.

Навчити майбутніх учителів української мови і літератури продуктивного спілкування, сформувати в них уміння грамотного, багатого, виразного, емоційного, чистого мовлення покликана стилістика, оскільки в процесі її опанування студенти мають ознайомлюватися з функціями мовних одиниць усіх рівнів, їхньою “поведінкою” в різних комунікативних ситуаціях. З огляду на це слушною є наукова позиція Н. Шульжук: “...допомогти студентам оволодіти стилістичними нормами сучасної

української мови, засвоїти стилістичний потенціал мовних одиниць усіх рівнів мовної системи, сформувані вміння використовувати стилістичні засоби відповідно до мети, умов спілкування покликаний один із завершальних курсів у лінгвістичній підготовці вчителя-словесника – “Стилістика сучасної української літературної мови” [14, с. 3].

У контексті компетентнісного підходу навчальні й практичні завдання дисципліни взаємозумовлені, що сприяє навчанню студентів користуватися українською мовою в усіх видах мовленнєвої діяльності, у різноманітних комунікативних ситуаціях. Л. Овсієнко слушно зазначає, що “навчання студентів-філологів має спрямовуватися на те, щоб сформувані мовну особистість, яка вільно володіє засобами української мови, уміє орієнтуватися в потоці різноманітної інформації, аргументовано, переконливо, у доскональній і доступній формі висловлює власні думки, дотримується правил мовленнєвого етикету. Вища школа має формувати компетентного вчителя-словесника, який володіє низкою загальних та комунікативних компетенцій. Відтак постає необхідність надання пріоритету компетентнісному підходу до формування мовної особистості студента-філолога” [9].

Прикметною ознакою навчання стилістики є застосування тексту як провідного дидактичного засобу. Нам видається доцільним застосування не лише взірцевих текстів художнього стилю, створених класиками української літератури, а й текстів, що належать до інших функційних стилів. Опора на текст сприяє формуванню всіх складників комунікативної компетентності студентів. Звідси випливає, що важливим шляхом упровадження компетентнісного підходу в процесі навчання стилістики є реалізація принципу текстоцентризму, що передбачає системне застосування текстового матеріалу як потужного дидактичного засобу.

Аналіз і синтез лінгвістичних студій переконує, що на сучасному етапі в традиційній стилістиці науковці виокремлюють стилістику тексту, функційну стилістику, практичну стилістику, зіставну стилістику, експресивну стилістику, оскільки традиційна стилістика не використовує весь потенціал стилістичної науки.

Для ілюстрації цієї думки покажемо, як змінювалися мета, завдання, а відтак і зміст навчання стилістики в ретроспективі. У підручнику А. Коваль зазначено: “Стилістика як галузь мовознавства є наукою про стилістичну систему національної мови, про її зміст, сутність; це наука про інтелектуальні і експресивні відтінки співвідносних, паралельних чи синонімічних засобів мови. Предметом стилістики є також вивчення прийомів організації і використання виразових зображальних засобів мови в різних стилях літературної мови” [5, с. 5].

Дещо ширше визначено можливості стилістики в підручнику Л. Мацько, О. Сидоренко, О. Мацько, у якому зазначено, що стилістика вивчає не тільки стилістичний інвентар (мовні одиниці), а й засоби його організації в

певних типах мовлення, способи добору, поєднання і використання мовних одиниць для створення образу типового стилю чи певного стилістичного ефекту, колориту. Цілі ряди мовних одиниць можуть набувати стилістичних ознак тільки у поєднанні, зіставленні з іншими рядами (наприклад, лексичні шари за походженням, емоційним забарвленням, функціональним призначенням). Добір та організація мовних засобів відбувається з урахуванням мети, завдань, умов і ситуації спілкування, рольових і соціальних ознак його учасників, що в комплексі формує тип мовного спілкування. Тому стилістика вивчає виражальні мовні засоби відповідно до типу мовного спілкування, а також і самі типи мовлення. Стилiстика сучасної української мови розглядає виражальні засоби мови з позиції функціональної природи мови, у зв'язку з суспільно-соціальними потребами і завданнями спілкування. Вона досліджує закономірності використання мови у різних сферах суспільного життя, тобто її функціональні стилі і їх мовленнєву системність [8, с. 7-8].

Оволодіння стилістикою української мови передбачає вивчення її функціональних можливостей, її спілкувального потенціалу. Це вимагає ґрунтовного знання того, як саме внутрішньо членується наша мова, з яких основних структурних компонентів вона сформувалась, які мовні одиниці становлять специфічний і формуючий матеріал кожного з чотирьох основних структурних компонентів мови [3, с. 14].

Як бачимо, наступним вектором реалізації компетентнісного підходу в процесі навчання стилістики майбутніх учителів української мови і літератури є поєднання засадничих положень стилістики тексту, функційної стилістики, практичної стилістики, зіставної стилістики, експресивної стилістики.

Провідними шляхами впровадження компетентнісного підходу в процесі навчання стилістики є реалізація принципу текстоцентризму, що передбачає системне застосування текстового матеріалу як потужного дидактичного засобу, а також поєднання засадничих положень стилістики тексту, функційної стилістики, практичної стилістики, зіставної стилістики, експресивної стилістики, синтез яких сприяє досягненню мети навчальної дисципліни.

На основі аналізу спеціальної літератури ми окреслили вузлові аспекти навчання майбутніх учителів української мови і літератури стилістики на засадах компетентнісного підходу:

- опанування системних знань зі стилістики української мови;
- формування компетентної мовної особистості, яка вирізняється правильністю, чистотою, багатством, логічністю, емоційністю, естетичністю, точністю мовлення та ін.;
- вироблення умінь комунікативно доцільно застосовувати мовні засоби в різноманітних комунікативних ситуаціях;
- розвиток мовного чуття, дару слова, лінгвокреативності, прагнення

до словесного вдосконалення;

– виховання відповідальності за мовленнєві вчинки, нетерпимості до стилістичних порушень у слововживанні, звуковій організації мовлення, словотворенні, використанні морфологічних і синтаксичних конструкцій;

– формування готовності майбутніх учителів української мови і літератури ефективно застосовувати здобуті знання зі стилістики в процесі вирішення професійних завдань.

Отже, реалізацію компетентнісного підходу в процесі навчання стилістики української мови доцільно здійснювати з урахуванням засадничих положень стилістики тексту, функційної стилістики, практичної стилістики, зіставної стилістики, експресивної стилістики та принципу текстоцентризму.

Використана література:

1. *Васьківська Г.* Формування комунікативної компетентності особистості як основна проблема сучасної лінгводидактики [Електронний ресурс] / Г. Васьківська. – Режим доступу : <http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/9702/1/6%20%289%29.PDF>.
2. *Голуб Н. Б.* Комунікативна компетентність учнів загальноосвітньої середньої школи: структурні компоненти / Н. Б. Голуб // Науковий вісник ХДУ : Педагогічні науки. – Херсон, 2011. – № 58. – С. 220-224.
3. *Дудик П. С.* Стилістика української мови: [навчальний посібник] / П. С. Дудик. – Київ : Видавничий центр “Академія”, 2005. – 368 с.
4. *Емельянов Ю. Н.* Теория формирования и практика совершенствования коммуникативной компетентности / Ю. Н. Емельянов. – Санкт-Петербург, 1999. – 403 с.
5. *Коваль А. П.* Практична стилістика сучасної української мови : [підручник] / А. П. Коваль. – Київ : Вища школа, 1987. – 368 с.
6. *Корніяка О. М.* Комунікативна компетентність сучасного фахівця – педагога і психолога / О. М. Корніяка // Гуманітарний вісник ДВНЗ “Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди” : науково-теоретичний збірник. – Переяслав-Хмельницький : ДВНЗ “Переяслав-Хмельницький педагогічний університет імені Григорія Сковороди”, 2013. – Вип. 30. – С. 544-551.
7. *Мамчур Л. І.* Перспективність і наступність у формуванні комунікативної компетентності учнів основної школи : [монографія] / Л. І. Мамчур. – Умань : ПП. Жовтий, 2012. – 449 с.
8. *Мацько Л. І.* Стилістика української мови : підручник [для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів] / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько ; за ред. Л. І. Мацько. – Київ : Вища школа, 2003. – 462 с.
9. *Овсієнко Л. М.* Формування мовної особистості студента-філолога на засадах компетентнісного підходу / Л. М. Овсієнко // Вісник Прикарпатського університету. – Івано-Франківськ. – Випуск LI. – С. 88-94.
10. *Практикум з методики навчання мовознавчих дисциплін у вищій школі : навчальний посібник* / [О. М. Горошкіна, С. О. Караман, З. П. Бақум, О. В. Караман, О. А. Копусь] ; за ред. О. М. Горошкіної, С. О. Карамана. – Київ : “АКМЕ ГРУП”, 2015. – 250 с.
11. *Сидоренко Р. С.* Методика обучения стилистике в системе общего и среднего образования Республики Беларусь : новые подходы / Р. С. Сидоренко // Вестник РУДН. – Серия : “Вопросы образования : языки и специальность”. – 2016. – № 2. – С. 64-70.
12. *Скворцова С. О.* Професійно-комунікативна компетентність учителя початкових класів : [монографія] / С. О. Скворцова, Ю. С. Вторнікова. – Одеса : Абрикос Компани, 2013. – 290 с.
13. *Черезова І. О.* Комунікативна компетентність як інтегральна якість особистості / І. О. Черезова // Науковий вісник Херсонського державного університету. – Серія : Психологічні науки. – Вип. 1. – Т. 1. – 2014. – С. 103-107.

14. Шульжук Н. В. Стилістика сучасної української літературної мови : навчально-методичний посібник [для студентів філологічних спеціальностей ВНЗ] / Н. В. Шульжук. – Рівне – Острого : Видавництво Національного університету “Острозька академія”, 2012. – 304 с.

References:

1. Vaskivska H. Formuvannya komunikatyvnoi kompetentnosti osobystosti yak osnovna problema suchasnoi lnhvodydaktyky [Elektronnyi resurs] / H. Vaskivska. – Rezhym dostupu : <http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/9702/1/6%20%289%29.PDF>.
2. Holub N. B. Komunikatyvna kompetentnist uchniv zahalnoosvitnoi serednoi shkoly: strukturni komponenty / N. B. Holub // Naukovyi visnyk KhDU : Pedagogichni nauky. – Kherson, 2011. – № 58. – S. 220-224.
3. Dudyk P. S. Stylistyka ukrainskoi movy : [navchalnyi posibnyk] / P. S. Dudyk. – K. : Vydavnychiy tsentr “Akademiia”, 2005. – 368 s.
4. Yemelyanov Yu. N. Teoriya formirovaniya i praktika sovershenstvovaniya kommunikativnoy kompetentnosti / Yu. N. Yemelyanov. – SPb., 1999. – 403 s.
5. Koval A. P. Praktychna stylistyka suchasnoi ukrainskoi movy : [pidruchnyk] / A. P. Koval. – K. : Vyshcha shkola, 1987. – 368 s.
6. Korniiaka O. M. Komunikatyvna kompetentnist suchasnoho fakhivtsia – pedahoha i psykhohoha / O. M. Korniiaka // Humanitarnyi visnyk DVNZ “Pereiaslav-Khmelnytskyi derzhavnyi pedagogichniy universytet imeni Hryhoriia Skovorody” : naukovo-teoretychnyi zbirnyk. – Pereiaslav-Khmelnytskyi : DVNZ “Pereiaslav-Khmelnytskyi pedagogichniy universytet imeni Hryhoriia Skovorody”, 2013. – Vyp. 30. – S. 544-551.
7. Mamchur L. I. Perspektyvnist i nastupnist u formuvanni komunikatyvnoi kompetentnosti uchniv osnovnoi shkoly : [monohrafiia] / L. I. Mamchur. – Uman : PP. Zhovtyi, 2012. – 449 s.
8. Matsko L. I. Stylistyka ukrainskoi movy : pidruchnyk [dlia studentiv filolohichnykh spetsialnostei vyshchikh navchalnykh zakladiv] / L. I. Matsko, O. M. Sydorenko, O. M. Matsko ; za red. L. I. Matsko. – K. : Vyshcha shkola, 2003. – 462 s.
9. Ovsiienko L. M. Formuvannya movnoi osobystosti studenta-filoloha na zasadakh kompetentnisnogo pidkhodu / L. M. Ovsiienko // Visnyk Prykarpatskoho universytetu. – Ivano-Frankivsk. – Vypusk LI. – S. 88-94.
10. Praktykum z metodyky navchannia movoznavchykh dystsyplin u vyshchii shkoli : navchalnyi posibnyk / [O. M. Horoshkina, S. O. Karaman, Z. P. Bakum, O. V. Karaman, O. A. Kopus]; za red. O. M. Horoshkinoi, S. O. Karamana. – K. : “AKME HRUP”, 2015. – 250 s.
11. Sidorenko R. S. Metodika obucheniya stilistike v sisteme obshchego i srednego obrazovaniya Respubliki Belarus : novye podkhody / R. S. Sidorenko // Vestnik RUDN. – Seriya : “Voprosy obrazovaniya : yazyki i spetsialnost”. – 2016. – № 2. – S. 64-70.
12. Skvortsova S. O. Profesiino-komunikatyvna kompetentnist uchytelia pochatkovykh klasiv : [monohrafiia] / S. O. Skvortsova, Yu. S. Vtornikova. – Odesa : Abrykos Kompany, 2013. – 290 s.
13. Cherezova I. O. Komunikatyvna kompetentnist yak intehralna yakist osobystosti / I. O. Cherezova // Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. – Seriya : Psykholohichni nauky. – Vyp. 1. – T. 1. – 2014. – S. 103-107.
14. Shulzhuk N. V. Stylistyka suchasnoi ukrainskoi literaturnoi movy : navchalno-metodychnyi posibnyk [dlia studentiv filolohichnykh spetsialnostei VNZ] / N. V. Shulzhuk. – Rivne – Ostroh : Vydavnytstvo Natsionalnoho universytetu “Ostrozka akademiia”, 2012. – 304 s.

БАБЕНКО В. В. Реализация компетентностного подхода в процессе обучения стилистики будущих учителей украинского языка и литературы.

В статье обоснованы теоретические основы реализации компетентностного подхода в процессе обучения стилистики будущих учителей украинского языка и литературы в результате ретроспективного анализа психологических, педагогических и лингводидактических источников. Установлено, что результатом внедрения компетентностного подхода должна быть сформированность у будущих учителей украинского языка и литературы ряда компетенций, приоритетной из которых считаем коммуникативную, которую определяют как сложно организованное, внутренне противоречивое сочетание коммуникативных знаний и умений, отражающее цели и результаты осуществляемой субъектом общения

коммунікативної діяльності; здатність особистості орієнтуватися в ситуаціях спілкування, вільно володіти вербальними і невербальними засобами спілкування, засновану на знаннях і чуттєвому досвіді; систему внутрішніх ресурсів ефективного взаємодіяння: позицій, спілкування, ролей, стереотипів, установок, знань, умінь навичок; як інтегративне особистісне формування, яке в процесі спілкування реалізується як здатність актуалізувати і застосовувати отриманий досвід коммунікативної діяльності і індивідуально-психологічні якості особистості для досягнення коммунікативної мети; як сукупність знань об спілкуванні в різних умовах і обставинах з різними коммунікантами, а також знання вербальних і невербальних засобів взаємодіяння, умінь і навичок ефективного застосування їх в конкретній ситуації спілкування.

Установлено, що навчання студентів-філологів повинно спрямовуватися на те, щоб сформувати мовну особистість, яка вільно володіє засобами української мови, може орієнтуватися в потоці різноманітної інформації, аргументовано, переконливо, в досконалій і доступній формі виражає свої думки, дотримується правил мовного етикету. Вища школа повинна формувати компетентного вчителя-словесника, який володіє рядом загальних і коммунікативних компетентностей. Тому виникає необхідність надання пріоритету компетентного підходу до формування мовної особистості студента-філолога. Реалізацію компетентного підходу в процесі навчання стилістики української мови цілеспрямовано здійснювати з урахуванням основних положень стилістики тексту, функціональної стилістики, практичної стилістики, порівняльної стилістики, експресивної стилістики і принципу текстцентризму.

Ключові слова: коммунікативна компетентність, компетентний підхід, навчання стилістики української мови, принцип текстцентризму.

BABENKO V. V. Realization of the competence approach in the process of teaching the stylistics of future Ukrainian language and literature.

The article is based on the theoretical principles of the realization of the competence approach in the process of teaching the stylistics of future Ukrainian language and literature teachers and as a result of a retrospective analysis of psychological, pedagogical and linguodidactic sources. It was found out that the result of the introduction of a competent approach should be the formation of a number of competences for future teachers of the Ukrainian language and literature, the priority of which is defined as a communicative one, that is interpreted as a completely organized, internally contradictory combination of communicative knowledge and skills that reflects the aims and results of the communicative activity which is carried out by the subject; the ability to navigate the personal situations of communication, fluently use verbal and nonverbal means of communication, based on the knowledge and experience of the senses; the system of internal resources of effective interaction: positions, communication, roles, stereotypes, settings, knowledge, skills; as an integrative personal entity which is shown in the communication process as the ability to actualize and apply the experience gained in communicative activities and individual psychological qualities of a person to achieve a communicative goal; as a set of knowledge about communication in various conditions and circumstances with different communicants and a knowledge about verbal and non-verbal means of interaction, to use effectively knowledge and skills in a certain communicative situation. It is already known that the study of students of philology should be aimed at forming a linguistic person, who fluently speaks Ukrainian language, is able to navigate in a stream of different kinds of information, reasonably, convincingly, in perfect and available form expresses own thoughts, keeps the speech etiquette rules. A high school should form a competent teacher-translator, who has a number of general and communicative competences. Therefore, there is a need to use the competent approach for the formation of the linguistic identity of a student-philologist. It is necessary to take into account the basic provisions of the style of the text, functional stylistics, practical stylistics, comparative stylistics, expressive stylistics and the principle of textocentrism in the realization of the competence approach during the process of teaching the stylistics of the Ukrainian language.

Keywords: communicative competence, competence approach, teaching stylistics of the Ukrainian language, principle of textocentrism.